

ภาคผนวก ข
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

"วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม" ย่อมาจากภาษาอังกฤษ Small and Medium Enterprises (SMEs) สำหรับความหมายของวิสาหกิจ (Enterprises) ครอบคลุมกิจการ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ (สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2549)

1. กิจการการผลิต (Production Sector) ครอบคลุมการผลิตในภาคเกษตรกรรม (Agricultural Processing) ภาคอุตสาหกรรม (Manufacturing) และเหมืองแร่ (Mining)
2. กิจการการค้า (Trading Sector) ครอบคลุมการค้าส่ง (Wholesale) และการค้าปลีก (Retail)
3. กิจการบริการ (Service Sector)

ลักษณะของการแบ่งขนาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สำหรับกิจการแต่ละประเภท กำหนดได้ ดังนี้

กำหนดจากมูลค่าของสินทรัพย์ถาวร

	ขนาดกลาง	ขนาดย่อม
1. กิจการการผลิต	ไม่เกิน 200 ล้านบาท	ไม่เกิน 50 ล้านบาท
2. กิจการบริการ	ไม่เกิน 200 ล้านบาท	ไม่เกิน 50 ล้านบาท
3. กิจการการค้า		
3.1 ค้าส่ง	ไม่เกิน 100 ล้านบาท	ไม่เกิน 50 ล้านบาท
3.2 ค้าปลีก	ไม่เกิน 60 ล้านบาท	ไม่เกิน 30 ล้านบาท

กำหนดจากจำนวนการจ้างงาน

	ขนาดกลาง	ขนาดย่อม
1. กิจการการผลิต	ไม่เกิน 200 คน	ไม่เกิน 50 คน
2. กิจการบริการ	ไม่เกิน 200 คน	ไม่เกิน 50 คน
3. กิจการการค้า		
3.1 ค้าปลีก	ไม่เกิน 50 คน	ไม่เกิน 25 คน
3.2 ค้าส่ง	ไม่เกิน 30 คน	ไม่เกิน 15 คน

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นวิสาหกิจที่มีความเหมาะสม มีความคล่องตัวในการปรับสภาพให้เข้ากับสถานการณ์ทั่วไปของประเทศ อีกทั้งยังเป็นวิสาหกิจที่ใช้เงินทุนในจำนวนที่ต่ำกว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่ และยังช่วยรองรับแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเมื่อหมดฤดูกาลเพาะปลูก รวมถึงเป็นแหล่งที่สามารถรองรับแรงงานที่เข้ามาใหม่เป็นการป้องกันการอพยพของแรงงานเข้ามาหางานทำในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งช่วยกระจายการกระจุกตัวของโรงงานกิจการวิสาหกิจในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลไปสู่ภูมิภาค ก่อให้เกิดการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในส่วนภูมิภาคและของประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต่อระบบเศรษฐกิจได้ดังนี้(สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2549)

1. ช่วยการสร้างงาน
2. นำเข้าซึ่งเงินตราต่างประเทศ

3. ช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศ โดยการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ
4. เป็นจุดเริ่มต้นในการลงทุน และสร้างเสริมประสบการณ์
5. ช่วยเชื่อมโยงกับกิจกรรมขนาดใหญ่ และภาคการผลิตอื่น ๆ เช่น ภาคเกษตรกรรม
6. เป็นแหล่งพัฒนาทักษะฝีมือ

ปัญหาและข้อจำกัดของ SMEs ในภาพรวม

1. ปัญหาด้านการตลาด SMEs ส่วนใหญ่มักตอบสนองความต้องการของตลาดในท้องถิ่นหรือตลาดภายในประเทศ ซึ่งยังขาดความรู้ความสามารถในด้านการตลาดในวงกว้าง โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ ขณะเดียวกันความสะดวกรวดเร็วในการคมนาคมขนส่งตลอดจนการเปิดเสรีทางการค้า ทำให้วิสาหกิจขนาดใหญ่ รวมทั้งสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาแข่งขันกับสินค้าในท้องถิ่นหรือในประเทศที่ผลิตโดยกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมากขึ้น
2. ขาดแคลนเงินทุน SMEs มักประสบปัญหาการขอกู้เงินจากสถาบันการเงิน เพื่อมาลงทุนหรือขยายการลงทุนหรือเป็นเงินทุนหมุนเวียน ทั้งนี้เนื่องจากการไม่มีการทำบัญชีอย่างเป็นระบบ และขาดหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ทำให้ต้องพึ่งพาเงินกู้ในระบบ และต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูง
3. ปัญหาด้านแรงงาน แรงงานที่ทำงานใน SMEs จะมีปัญหาการเข้าออกสูง กล่าวคือ เมื่อมีฝีมือและมีความชำนาญมากขึ้นก็จะย้ายออกไปทำงานในโรงงานขนาดใหญ่ที่มีระบบและผลตอบแทนที่ดีกว่า จึงทำให้คุณภาพของแรงงานไม่สม่ำเสมอการพัฒนาไม่ต่อเนื่องส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพสินค้า
4. ปัญหาข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีการผลิต โดยทั่วไป SMEs มักใช้เทคนิคการผลิตไม่ซับซ้อนเนื่องจากการลงทุนต่ำและผู้ประกอบการ/พนักงานขาดความรู้พื้นฐานที่รองรับเทคนิควิชาที่ทันสมัยจึงทำให้ขาดการพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานที่ดี
5. ข้อจำกัดด้านการจัดการ SMEs มักขาดความรู้ในการจัดการหรือการบริหารที่มีระบบ ใช้ประสบการณ์จากการเรียนรู้ โดยเรียนลูกเรียนผิดเป็นหลัก อาศัยบุคคลในครอบครัวหรือญาติที่

น้องมาช่วยงานการบริหารภายในลักษณะนี้แม้จะมีข้อดีในเรื่องการดูแลที่ทั่วถึง (หากธุรกิจไม่ใหญ่นัก) แต่เมื่อกิจการเริ่มขยายตัวหากไม่ปรับปรุงการบริหารจัดการให้มีระบบก็จะเกิดปัญหาเกิดขึ้นได้

6. ปัญหาการเข้าถึงบริการการส่งเสริมของรัฐ SMEs จำนวนมากเป็นการจัดตั้งกิจการที่มีรูปแบบไม่เป็นทางการ เช่น ผลิตตามบ้านผลิตในลักษณะโรงงานท้องถิ่นแต่ไม่มีการจดทะเบียนโรงงาน ทะเบียนพาณิชย์หรือทะเบียนการค้า ดังนั้นกิจการ โรงงานเหล่านี้ จึงค่อนข้างปิดตัวเองในการเข้ามาใช้บริการของรัฐ เนื่องจากปฏิบัติไม่ค่อยถูกต้องเกี่ยวกับการเสียภาษี การรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม หรือรักษาความปลอดภัยที่กำหนดตามกฎหมาย นอกจากนี้ในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนก็เช่นเดียวกัน แม้รัฐจะได้ลดเงื่อนไขขนาดเงินทุนและการจ้างงาน เพื่อจูงใจให้ SMEs เพียง 8.1 % เท่านั้นที่มีโอกาสได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากรัฐ

7. ปัญหาข้อจำกัดด้านบริการส่งเสริมพัฒนาขององค์การภาครัฐและเอกชน การส่งเสริมพัฒนา SMEs ที่ผ่านมาได้ดำเนินการ โดยหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ตลอดจนสมาคมการค้าและอุตสาหกรรมต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมมีจำนวนมากและกระจายอยู่ทั่วประเทศ ประกอบกับข้อจำกัดของหน่วยงานดังกล่าว เช่น ในเรื่องบุคลากร งบประมาณ จำนวน สำนักงานสาขาภูมิภาคการให้บริการส่งเสริมสนับสนุนด้านต่าง ๆ จึงไม่อาจสนองตอบได้ทั่วถึงและเพียงพอ

8. ปัญหาข้อจำกัดในการรับรู้ข่าวสารข้อมูล เนื่องจากปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ ข้างต้น SMEs โดยทั่วไปจึงค่อนข้างมีจุดอ่อนในการรับรู้ข่าวสารด้านต่าง ๆ เช่น นโยบายและมาตรการของรัฐ ข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด ฯลฯ

หลังจากที่ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติการณ์ทางการเงินและภาวะเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2540 ส่งผลให้ธุรกิจไทยเป็นจำนวนมากต้องได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง มีผู้ประกอบการบางรายต้องล้มละลาย บางส่วนติดอยู่ในสภาพขาดสภาพคล่องทางการเงิน ขาดตลาดรองรับสินค้า เป็นต้น การฟื้นเศรษฐกิจของประเทศไทย รวมทั้งแนวทางการพัฒนาต่อไปในอนาคต ควรจะให้ความสำคัญกับ SMEs มากยิ่งขึ้น โดยสร้างความแข็งแกร่งให้ SMEs ซึ่งส่วนใหญ่ยังมี

จุดอ่อนโดยการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและให้เกิดความต่อเนื่อง เนื่องจากหากกลุ่มผู้ประกอบการ SMEs มีความแข็งแกร่งสามารถยืนหยัดและแข่งขันกับสินค้าต่างประเทศได้ก็จะกลายเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยต่อไป โดยแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนา SMEs อย่างชัดเจนในภาพรวม เช่น ปรับปรุงเพิ่มเติม เสริมแต่งในจุดที่ SMEs มีปัญหาในเรื่องของ เทคโนโลยีการผลิตและการบริหาร การตลาด การเข้าถึงแหล่งเงินทุน การพัฒนาบุคลากร เป็นต้น(สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2549)

กระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล ให้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมทำหน้าที่แก้ไขและให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการที่ประสบปัญหาและผู้ประกอบการรายใหม่ ไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิต การตลาด การบริหารการจัดการทรัพยากรบุคคล หรือการเงิน ซึ่งผลดีที่จะตามมาจะช่วยให้ธุรกิจไทยสามารถเกิดการจ้างงาน กระจายรายได้ มีการพัฒนาและขยายการส่งออก เป็นการนำรายได้เข้าสู่ประเทศ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจึงดำเนิน “โครงการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม (คพอ.)” ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2523 ซึ่งที่มาของโครงการนี้เริ่มจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ได้เล็งเห็นความสำคัญของธุรกิจขนาดย่อม ถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น มีการจ้างงาน การใช้วัตถุดิบท้องถิ่น อีกทั้งเป็นรากฐานของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ลักษณะของ SMEs มักเริ่มด้วยเงินทุนหมุนเวียนขนาดเล็กแล้วค่อยๆขยายกิจการให้ใหญ่ขึ้น แต่ต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคมากมายเช่น ปัญหาเทคนิคการผลิต การวางแผนการบริหารจัดการที่ไม่เป็นระบบ ขาดประสบการณ์หรือไม่มีความสามารถเป็นผู้ประกอบการ ต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆจนอาจจะต้องสูญเสียเวลาและทรัพยากร “โครงการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม” (คพอ.) ต้องการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการรายใหม่ที่ประสบความสำเร็จและพัฒนาผู้ประกอบการที่มีอยู่เดิมให้มีความสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้หลักการคิดก่อนลงทุน หรือขยายกิจการ และยังสามารถบริหารงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ เน้นการสร้างนักธุรกิจ เพราะคนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ศูนย์กลางการพัฒนา และศูนย์กลางการเปลี่ยนแปลง (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2549)